

Rettighetsbaserte skoler i korte trekk

UNICEFs skolenettverk med vekt på elevmedvirkning

Når en rettighetsbasert praksis får gjennomsyre hele skolens virksomhet, oppfylles læreplanens overordnede del om at «opplæringen må være i samsvar med menneskerettighetene, samtidig som elevene skal tilegne seg kunnskap om menneskerettighetene» og at elevene «skal få erfaring med og praktisere ulike former for demokratisk deltakelse og medvirkning, både i det daglige arbeidet i fagene og gjennom for eksempel elevråd og andre rådsorganer.»

Her er en kortfattet oversikt over hva som definerer UNICEFs skolenettverk inkludert årshjul for elevrådets rettighetsarbeid. Like viktig er imidlertid at FNs barnekonvensjon får være en tydelig, felles referanseramme som preger voksne og barn og hele skolens virksomhet. UNICEFs Læringsunivers har ressurser som hjelper skolene med å implementere dette i den ordinære virksomheten.

«Venskabstrappen» av kunstneren Malene Bjerke står utenfor Hendriksholm Rettighetsskole i København. Hver av steinsoklene representerer en artikkel i FNs barnekonvensjon. De brukes av barna til å stå, kravle og sitte på, og symboliserer på den måten hvordan barnekonvensjonen er det solide fundamentet for en trygg barndom.

Sentrale elementer ved rettighetsbaserte skoler

Skolen bør ha en *rettighetsgruppe* på 3 ansatte (en fra skoleledelsen, elevrådskontakt og en fra plangruppa) som har et spesielt ansvar for at rettighetsfokuset følges opp og som er kontaktpersoner til UNICEF Norge. Det er viktig at ikke én sitter med ansvaret alene.

Elevundersøkelser

Elevundersøkelser gir viktig informasjon om hvordan elevene har det på skolen og hva en bør satse på av tiltak i arbeidet med læringsmiljø og rettigheter. De gir også noe å evaluere arbeidet opp mot i slutten av skoleåret. I Læringsuniverset finner du følgende undersøkelser:

Basisundersøkelser gjennomføres helt i starten av skoleåret på papir eller online. Bruk for eksempel Forms og få resultatet ut i søyler.

Trygghetsvandring gjennomføres av klassene litt senere på høsten. Den danner et godt utgangspunkt for elevrådets handlingsplan.

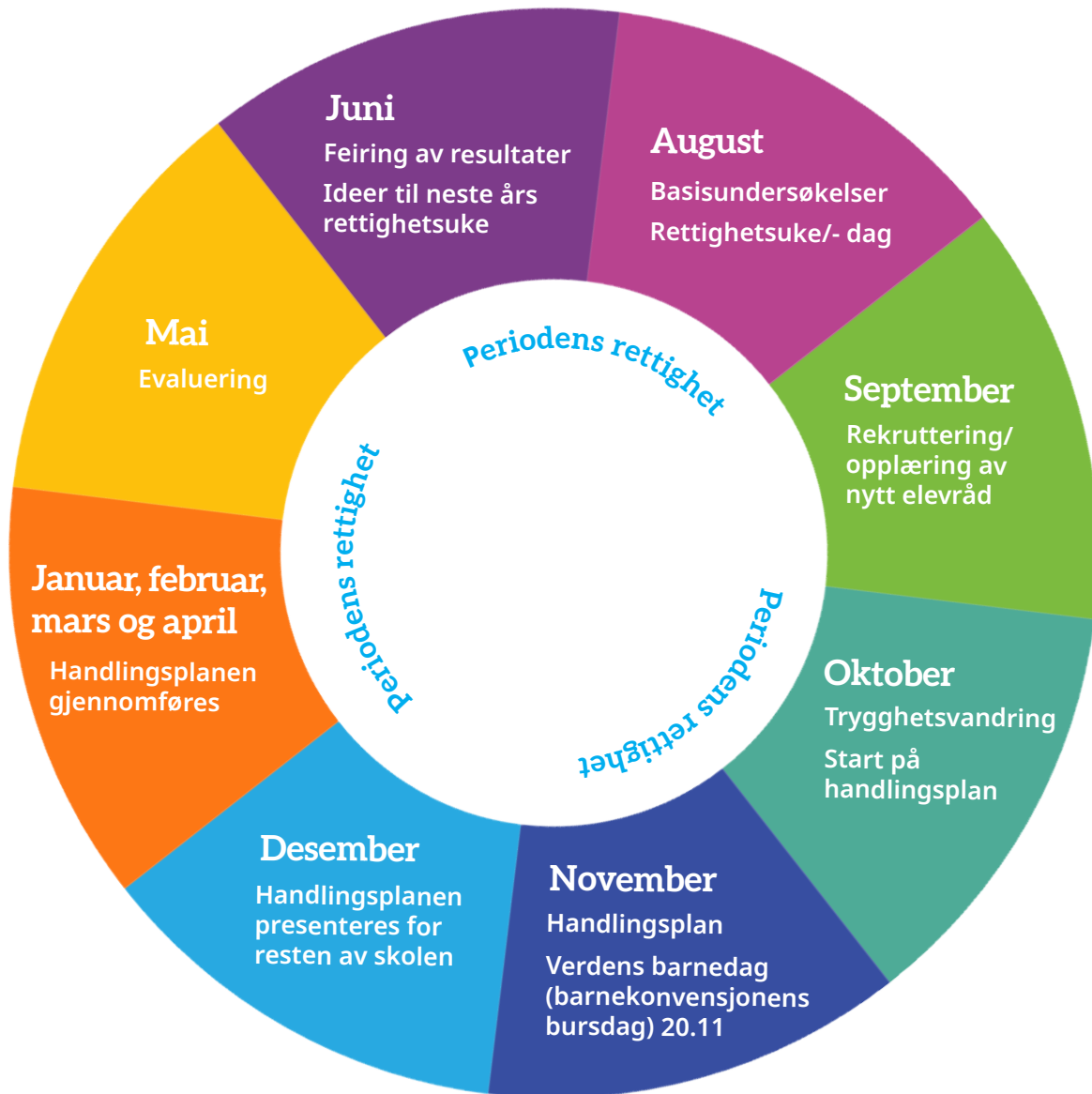
Elevrådets rettighetsarbeid

Elevrådet jobber for et trygt skolemiljø og tiltak for å gjøre barnerettighetene kjent og respektert. På neste side er forslag til årshjul for elevrådets rettighetsarbeid.

Rettighetsbaserte skoler

Årshjul for elevrådet

Periodens rettighet

Mange rettighetsbaserte skoler fokuserer på særlig relevante rettigheter i perioder av skoleåret. Dette kan gjerne administreres av elevrådet. Se egen beskrivelse av elevrådets rettighetsarbeid.

«Når vi har sånn rettighetsskole, da snakker man mer om rettigheter, andres rettigheter. Da får man folk til å tenke over rettighetene til andre. Tenke over før man gjør ting»

Elev ved en
rettighetsbasert skole

I klassene

Læringsuniverset har aktiviteter og undervisningsopplegg om barn rettighetene. Her er også ressurser for ansatte med hjelp til en inkluderende, rettighetsbasert undervisning og vekt på elevmedvirkning gjennom eksempelvis elevfunksjoner, fadderansvar og medvirkning i samtaler og diskusjon. Så er det viktig å sette av nok tid til klasseråd og informasjon flyt med elevrådet som en sentral del av demokratiopplæringen.

Tiltak for ansatte

Rekruttering. Sørg for at nyansatte kjenner til at skolen er rettighetsbasert og at de støtter opp om en rettighetsbasert praksis med vekt på elevmedvirkning. En kan evt. la elevrepresentanter medvirke i ansettelsessaker ved for eksempel å spørre hvilke kvaliteter de mener en lærer på deres skole bør ha, gi innspill til utlysningsteksten eller delta med sine spørsmål på deler av jobbintervjuet.

Opplæring. For å få alle ansatte «om bord» i en helskolesatsing, bør en markere starten med et felles kick-off, for eksempel i forbindelse med planleggingsdagene i august. Kontakt gjerne UNICEF Norge om mulighetene for et skolebesøk eller Teams-seminar.

Utvikling. Bruk ressurser i UNICEFs Læringsunivers til pedagogisk utviklingsarbeid med personalet. Skoler i UNICEFs skolenettverk tilbys i tillegg nettbaserte seminarer og har mulighet til kontakt seg imellom. Det er også mulig å knytte kontakt med Rettighets-skoler i Danmark. Kontakt fagansvarlig for rettighetsopplæring i UNICEF Norge for mer informasjon.

Foresatte

Det er viktig at de foresatte er kjent med skolens rettighetsbaserte praksis og «spiller på lag».

Gjør satsingen kjent på skolens nettsider, i korrespondanse med hjemmene og andre sammenhenger, for eksempel slik:

XX skole er med i UNICEFs skolenettverk; «Rettighetsbaserte skoler med vekt på elevmedvirkning». Vi arbeider for et trygt og inkluderende skolemiljø med respekt for egne og andres menneskerettigheter som felles utgangspunkt.

På foreldremøter kan barnesyn og hvordan møte ulike utfordringer med en rettighetsbasert tilnærming være spennende utgangspunkt for samtale og refleksjon. Bruk gjerne aktiviteter og ressurser fra UNICEFs læringsunivers!

FAU bør være kjent innforstått med satsingen, og kanskje noen foreldre blir motivert til å engasjere seg ekstra.

Lokalmiljøet

Ved flere av UNICEFs Rettighetsskoler har elevene også engasjert seg i saker som angår barn og unges oppvekstvilkår i deres lokalmiljøer.